

Datagewijs werken aan leesbevordering

Voorbeelden en ervaringen uit de klaspraktijk

Vanessa Denon

Vlaamse overheid

Op het programma

- De schoolcontext
- Klasgebonden data
- Aanpak
- Resultaten
- Vragen?

Waarom werken aan leesbevordering?

ONDERZOEK
Zijn we uitgelezen?
In tijden van fake news hebben we geërfende lezers nodig die teksten kritisch kunnen beoordelen. Hoe krijgen we jongeren weer aan het lezen?
12 minuten | 17 december 2020

Leesvaardigheid stimuleert lezen in de vrije tijd – en vice versa
Wie vaak leest in de vrije tijd, wordt leesvaardiger en gaat daardoor weer vaker lezen. Bij beginnende lezers versterkt de leesvaardigheid vooral het leesgedrag. Op latere leeftijd wordt het verband wederkerig.

onderzoek

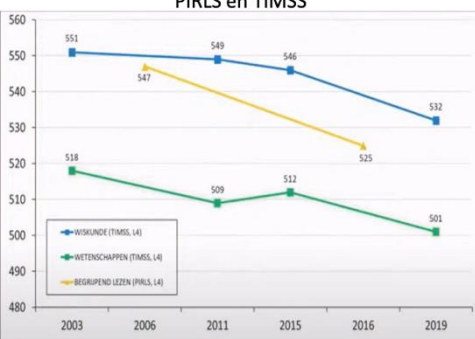

Leesbevordering – groeien in leesvaardigheid en plezier
Leesbevordering staan de inspanningen en activiteiten centraal die worden ondernomen om het lezen te stimuleren en het leesplezier en de leesvaardigheid van leerlingen te vergroten. Het is belangrijk om een stimulerende en ondersteunende omgeving te creëren waarin leerlingen kunnen groeien in hun leesvaardigheid en leesplezier.

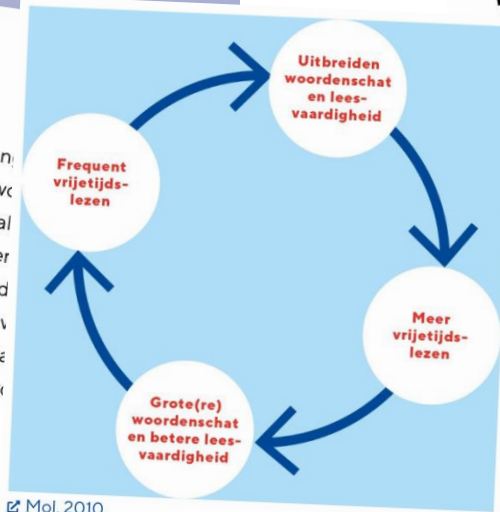
Wederkerig verband
Het leesgedrag en de leesvaardigheid hangen elkaar samen. Naarmate kinderen ouder worden, wordt het verband steeds duidelijker. Een meta-analyse van 100 studies suggereert dat het leesgedrag en de leesvaardigheid elkaar versterken. Mensen die vaak lezen, worden beter in het lezen. Als gevolg hiervan lezen ze nog meer.

6 juni 2025

PIRLS en TIMSS

Jaar	Vrijwilligers (TIMSS, 14)	Wetenschappers (TIMSS, 14)	Begruipend Lezen (PIRLS, 14)
2003	551	518	547
2006	549	509	544
2011	546	512	540
2015	532	501	525
2016			525
2019			501

Frequent vrijetijds-lezen
Uitbreiden woordenschat en leesvaardigheid
Meer vrijetijds-lezen
Grote(re) woordenschat en betere leesvaardigheid

Mal, 2010

Lezen Vlaamse kinderen en jongeren nog?
Lezen kinderen en jongeren in Vlaanderen eigenlijk nog? Het is een vaak gestelde vraag in de media en het letterenmilieu, waarbij er dikwijls veralgemenende termen vallen. Onderzoek naar evoluties en trends in leesgedrag bij jonge lezers is schaars, maar biedt toch genuanceerde inzichten in de leescultuur van de Vlaamse jeugd. Een antwoord op deze hoofdvraag is dan ook niet zo eenvoudig te formuleren.

6 februari 2024

1. De schoolcontext

- GO! Atheneum Geraardsbergen
- SGR20
- Grote school (1193 leerlingen)
- Drie finaliteiten
- Innovatief onderwijs met Agora, teamteaching, Deltawerking, BOOST, etc...
- Warme school

1. De schoolcontext

- Spreiding instroom leerlingen
- OKI-cijfer
 - Factor thuistaal
 - Factor studietoelage

1. De schoolcontext

Hebbrecht & Vansteelandt, *Van leerlingen lezers maken*, LannooCampus

Gepersonaliseerd Samen Leren

Hoe? Doelgerichte **differentiatie** in combinatie met het aanleren van **zelfregulerende vaardigheden** door een **onderzoekende aanpak** op school => **DATA**

2. Klasgebonden data

- Toetsen
- Gesprekken met leerlingen /collega's
- Observaties

2. Klasgebonden data

Wat leer ik uit **toetsen**?

- Starttoets leesvaardigheid: wat is de (begin)situatie?
- Welke vragen bleken moeilijk? Is er een verband?

=> Toetsen geven informatie over het **leerproces**.

2. Klasgebonden data

Wat leer ik uit **gesprekken met leerlingen?** ('leesgesprekken')

- Hoe ervaren zij de evaluaties leesvaardigheid?
- Begrijpen ze alle woordenschat? Alle terminologie?
- Waarom vonden ze bepaalde vragen moeilijk?
- Wat lezen ze graag?

2. Klasgebonden data

Wat leer ik uit **observaties**?

- Hoe zit het met de groepsdynamiek in mijn klas? Wie werkt vaak samen met wie?
- Leesgedrag:
 - Wie leest door tijdens zelfstandige leesmomenten?
 - Wie is snel afgeleid of haakt af?
 - Wie stelt vragen tijdens het lezen?
- Wat bij de collega's? Hoe observeren zij soortgelijk gedrag of net niet?

2. Klasgebonden data => groeikansen

- **Teksten** zijn soms **te moeilijk**. Hoe lees je een tekst?
- Lagere **leesmotivatie** door weinig **keuzevrijheid**.
- **Verschillen in leesbegrip** en leesvaardigheid binnen de klasgroep.

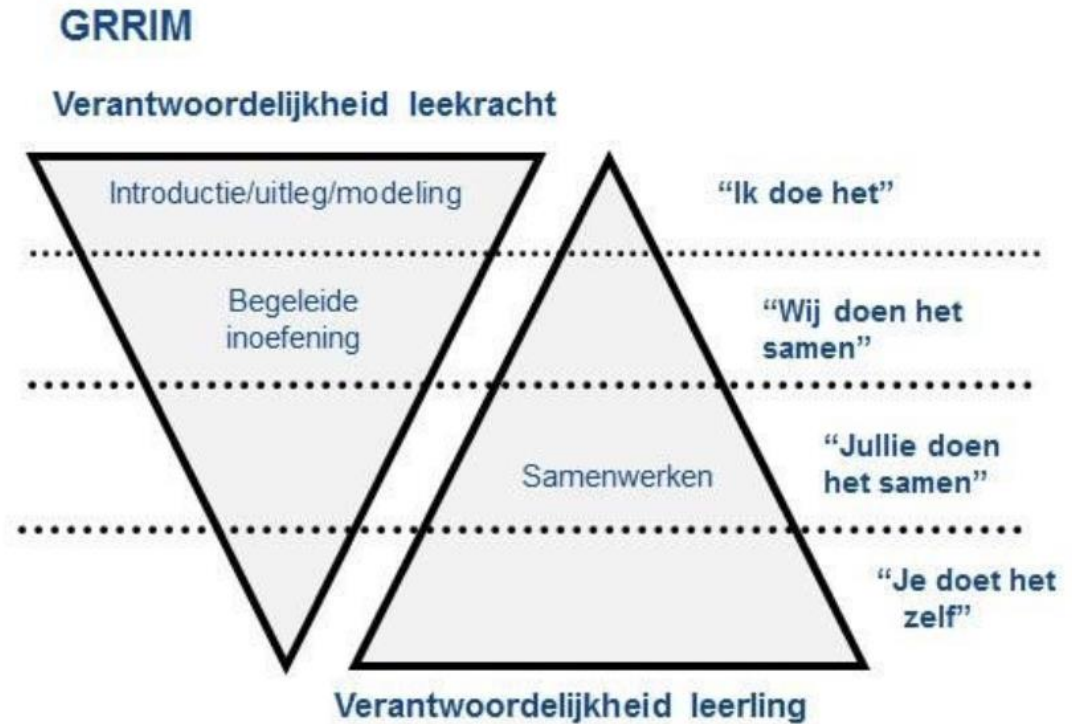
Hoe kunnen we het leesbegrip en de leesmotivatie opkrikken?

3. Aanpak

- **Teksten** zijn soms **te moeilijk**. Hoe lees je een tekst? (gebrek aan leesstrategieën) —————→ **Scaffolding** (inzetten op leesstrategieën gecombineerd met woordenschat)
- Lagere **leesmotivatie** door weinig **keuzevrijheid**. —————→ Lezen **aantrekkelijker** maken. Meer **autonomie** bij de leerlingen leggen.
- **Verschillen in leesbegrip** en leesvaardigheid binnen de klasgroep. —————→ **Differentiatie** en **ZRL**.

3. Aanpak

SCAFFOLDING via leesstrategieën

Fisher, D., & Frey, N. (2008). *Better learning through structured teaching: A framework for the gradual release of responsibility*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

3. Aanpak

Vorbereiding LEESVAARDIGHEID – *Het essay: 'De wand'*

Het valt ons, jouw leerkrachten, steeds vaker op dat het lezen, verwerken en begrip van een tekst vaak moeizaam verloopt. **Om hieraan te werken, overlopen we de stappen die je zou moeten nemen telkens als je iets leest.** Wat bedoel ik hiermee? Ook als je je cursus van eender welk vak wil doornemen of als je later een contract onder je neus krijgt... Begrijpend lezen is in elke fase van ons leven noodzakelijk.

Je leest deze week dit artikel uit *Onze Taal*. Het is de bedoeling dat je actief leest en dus de volgende instructies volgt. Je voorbereiding maak je op een apart blad.

STAP 1: ORIËNTEREN

Bekijk de tekst – de afbeeldingen – de citaten – ... en denk na over de volgende vragen:

- Waarover zal de tekst gaan?
- Welk **type** tekst zal je lezen?
- Vind je het onderwerp boeiend? Waarom (niet)?
- Wat is de inleiding van het artikel? Omkader ze!

STAP 2: BASISVRAGEN

Deze vragen kan je soms al op voorhand beantwoorden maar soms moet je ook eerst de tekst eens gelezen hebben. Je krijgt deze vragen echter elke keer dus probeer er steeds op te letten:

- Wat is het **tekstdoel**?
- Wie is de **zender**?
- Wat is het **medium**?

STAP 3: LEZEN MAAR!

Ik hoor elk jaar van leerlingen dat ze niet graag lezen. En toch: je geeft ze een tekst en ze lezen hem tientallen keren door. Waarom? Omdat de tekst bij een eerste leesbeurt vaak passief doorgelezen wordt. Dit vertraagt je tekstbegrip en zorgt ervoor dat je bij elke vraag zal moeten teruggrijpen naar de tekst om tot een correct antwoord te komen. Hiermee verlies je dus tijd, en vaak ook je motivatie.

Wat kunnen we hieraan doen? We gaan proberen **efficiënt** te lezen!

Hoe? **Tijdens het lezen** doe je het volgende.

- Je onderstreept woorden die je niet meteen begrijpt.
- Je nummert de alinea's
- Je beantwoordt voor elke alinea de vraag: 'Waarover handelt deze alinea?' Formuleer dit in je eigen woorden. Probeer je telkens te beperken tot één zin.
- Herhaal stap 3 voor elke alinea uit de tekst. Gebruik je aparte voorbereidingsblad hiervoor. Zo bewaar je het overzicht in je tekst.

STAP 4: AUTORITEIT

Je hebt het artikel volledig gelezen. Er komen een aantal autoriteiten in voor. Noteer de verschillende namen en denk ook na over de vraag '**Waarom is deze persoon een autoriteit over dit onderwerp?**'

STAP 5: DOORDRINGEN IN DE TEKST

Je hebt tijdens het lezen **woorden** aangeduid die je niet begrijpt. Probeer nu de betekenis van die woorden te achterhalen. Je zoekt de betekenis van de woorden **niet** zomaar op. Gebruik eerst het volgende **stappenplan**:

- Aan de hand van de **context** van de tekst kan je vaak al veel afleiden. Lees de zin waarin het woord voorkomt, lees de zin ervoor en de zin erna. Verwoord de zin anders. Kijk naar de context van de alinea. Kan je de betekenis van je onderstreepte woord achterhalen?
- Kan je het **woord ontleiden**? Is het woord verwant met een woord dat je kent uit een andere taal? Bestaat het woord uit morfemen (prefixen, suffixen,...) die betekenisdragend zijn? Kan je op die manier de betekenis afleiden?
- Ga in **gesprek** met een **klasgenoot**. Probeer samen de betekenis van het woord af te leiden. Met twee weet je immers meer dan alleen.
- Als je deze stappen doorlopen hebt, kom je in de meeste gevallen achter de juiste betekenis. Vraag bij twijfel raad aan je **leerkracht**.

Maak een **woordenlijst** met de woorden uit de tekst. (min. 5!) Hierin neem je de **betekenis** van het woord op én je gebruikt het woord ook in een betekenisvolle **context** die je **zelf** schrijft. Uit datgene wat je schrijft, moet de betekenis duidelijk worden. Let op! Je geeft **geen definitie**. Onduidelijk? Ik geef een voorbeeld.

Als je de betekenis van het woord '*olifant*' niet kent, dan is een zin als '*Er zijn op onze planeet drie soorten olifanten*' niet voldoende om de betekenis te weten te komen. Beter is een zin als '*Olifanten zijn dieren die door hun slurf ademen.*'

STAP 6: HOOFDGEDACHTEN EN MENING

In de tekst geeft de auteur een duidelijke mening over een bepaald onderwerp. **Welk onderwerp en wat is zijn mening?** Formuleer dit in één zin.

STAP 7: SCHEMA

Maak een schema van je tekst. **Je zal dit keer de toets leesvaardigheid afleggen op basis van je voorbereiding en je schema.** Let op: een schema geeft op een correcte manier de structuur van je tekst weer en bevat kernwoorden en parafrasen. Géén volzinnen!

EVALUATIE LEESVAARDIGHEID

Volgende week krijg je vragen over dit artikel. De voorbereiding die je nu maakt, neem je mee en zal door je leerkracht gecontroleerd worden.

3. Aanpak

- Geïntegreerd leesonderwijs
- Rijke teksten
- Lezen vanuit de honger naar kennis

3. Aanpak

sabinedevossmi

sabinedevossmi Vandaag 100 leerlingen van 5-6-7e 'Defensie en Veiligheid' van GO Atheneum in Geraardsbergen mogen vertellen over het leven achter tralies a.d.h.v. mijn boek 'Traliemama's'. Want zij zijn de volgende generatie politie, cipiers enz. Boek te koop op mijn website. Lezingen boeken kan daar ook. [#defensie](#) [#justitie](#) [#auteurslezingen](#)

3. Aanpak

AGORA

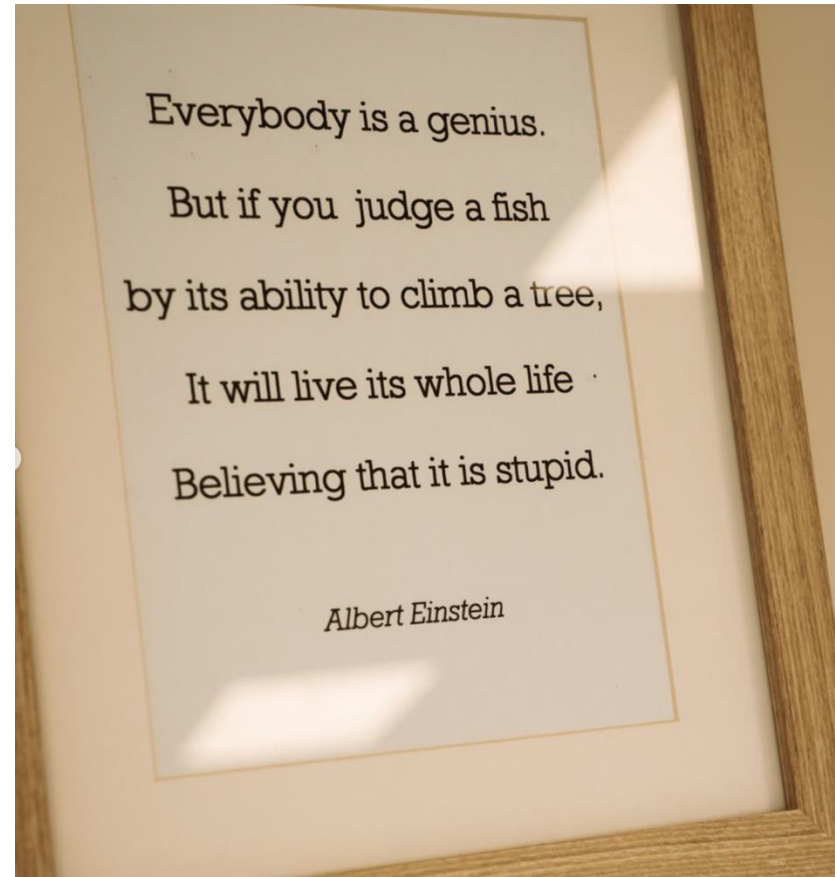
- Verbondenheid tussen vakken
- Eigenaarschap
- Kritisch denken
- Leerplezier

3. Aanpak

DIFFERENTIATIE

- Autonomie van het leesproces
- Aandacht voor process
- Breed evalueren
- Convergent differentiëren

3. Aanpak

OVERLEG

- Uniformiteit
- Woordenschatopbouw
- Vakoverschrijdend lezen

Werken aan de leesvaardigheid van leerlingen gebeurt niet alleen binnen de klasmuren van het vak Nederlands

4. Resultaten

Motivatie stijgt, vooral bij leerlingen die meer moeite ondervinden met lezen

Uniformiteit werkt (eenduidigheid zorgt voor beter **leesbegrip**, ook bij teksten met een hogere moeilijkheidsgraad)

Leerwinst

Keuzevrijheid zorgt voor **andere beleving** van leestoetsen, maar ook van leesmomenten

Dank voor de interesse!
Ik luister graag naar jullie vragen.

